

HDO-1601100102030700 Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) (W.E.F.-2016) Examination

November / December – 2017

Sanskrit

(Unseen, Eassay and Meghaduta)

(New Course)

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

१ नीयेनाभांथी कोर्षपश ओऽ गधभंडनो गुजरातीभां अनुवाद करो : १४

1 Translate any **one** of the following passages in Gujarati : 14

(१) एकः जनः नवां धेनुं क्रेतुमापणं गतः । तत्र तेन धेन्वा, सार्धं स्थितः कश्चित्पुरुषो दृष्ट उक्तश्च – ‘एषा’ मदीया गौः । असौ पुरुषः प्रत्यभाषत – “तव स्वलनं भवति । आ चिरकालादेषा धेनुर्मम वर्तते” । “कृषको धेनोर्नेत्रे स्वकराभ्यामाच्छाद्य पप्रच्छयधेवं तर्ह्वेषा गौः केन नेत्रेण काणा” इति । असौ प्रत्येभाषत “अवश्यं वामेन नयनेन” इति । परं धेनुरकेनापि लोचनेन काणा नासीत् ।

(२) आलोकमात्रेण एव आपगतश्रमो दृष्टवा मनस्य एव अकरोत् । अहा निष्कलम् अपि मे तुरगमुखमिथुना अनुसरणम् एतत् आलोकयतः सरः सफलताम् उपगतम् । अद्य परीसमाप्तम् ईक्षणयुगलस्य दृष्टं आह्लादनीयानाम् अवधिः । वीक्षिता मनोहराणां सीमान्तलेखा प्रत्यक्षीकृता प्रीतिजननानां परिसमाप्तिः । विलोकिता दर्शनीयानाम् अवसानभुमिः ।

२ नीयेनाभांथी कोर्षपश बेनो गुजरातीभां अनुवाद करो : १४

2 Translate in to Gujarati any **two** of the following : 14

(१) अपारे संसारे कविरेकः प्रजापतिः

यथास्मै रोचते विश्वं तथेदं परिवर्तते ।

श्रृङ्गारी चेत्कविः काव्ये जातुं रसमयं जगत्

स एव वितरागश्चेन्नीरसं सर्वमेव तत् ॥

(२) रामे प्रवजनं बलेर्नियमनं पाण्डोः सुतानां वनं वृष्णीनां निधनं नलस्य नृपतेः राज्यात् परिभ्रंशनम् । कारागार निवेशणं च मरणं संचिन्त्य लंकेश्वरे सर्वः कालवशेन नश्यति नरः को वा परित्रायते ॥

- (३) पौलस्त्यः कथमन्यदारहरणे दोषं न विज्ञातवान्
 रामेणापि कथं न हेमहरिणस्याम्भवो लक्षितः ।
 अक्षैश्चापि युधिष्ठिरेण सहसा प्राप्तो ह्वनर्थः कथं
 प्रत्यासन्नविपत्तिमूढमनसां प्रायो मतिः क्षीयते ॥
- (४) रात्रिर्गमिष्यति भविष्यति सुप्रभातं
 भास्वानुरुदेष्यति हसिष्यति पङ्कजश्रीः ।
 इत्थं विचिन्तयति कोशगते द्विरेफे
 हा हन्त हन्त नलिनीं गज उज्जहार ॥

३ नीचेनामांथी कोर्धपण ओकनो संस्कृतमां अनुवाद करो : १४

3 Translate in to Sanskrit any **one** of the following : 14

(१) અંધ રાજા ધૃતરાષ્ટ્ર લાક્ષણિક વ્યક્તિ છે. તે નથી સર્વથા સત્ કે સર્વથા અસત્, છતાં તે સત્ અને અસત્થી પર તો નથી જ. માનવતાને કાળનાં આરંભથી જ જે દ્વન્દ્વે ચક્રોળે ચડાવી છે તે દ્વન્દ્વની પકડમાં તે સપડાયો છે. તેનો પ્રધાનદોષ એ છે કે તે નિર્બળ અને અસ્થિર છે, લોલકની પેઠે સત્ અને અસત્ની વચ્ચે તે ઝુલ્યા કરે છે. તેનામાં સદ્વૃત્તિઓ છે પણ તે માત્ર વૃત્તિઓ જ છે અને તે પણ બહુ નબળી. ધૃતરાષ્ટ્ર હંમેશા સ્વીકારતો રહે છે, છેવટે તેને લાગ્યા કરે છે, કે પાંડવોને અન્યાય થઈ રહ્યો છે છતાં તે પોતાના પુત્રોને નિર્દોષ ગણવાની અને તેમની દુષ્ટતા અને અવિનયી કર્મોને પોતાની જાતને તેમજ બીજાઓને સમજાવી દેવાની વૃત્તિ સેવતો રહે છે.

(1) The blind king Dhritarastra is a typical personality. He is neither wholly good nor wholly evil, but he is definitely not beyond good and evil, rather he is very much in the grip of that pair which has kept humanity on the whirl from the beginning of time. His besetting sin is just that he is weak and vacillating, oscillating continuously, like a pendulum between good and evil. He has good impulses, but they are no more than impulses an very weak ones at that Dhritarastra throughout recognizes, or at least feels, that injustice is being done to the pandavas but he is ever prone to exonerate his own sons and explain away to himself and others their mischievous activities and wickednesses.

(૨) શ્રીરામનો સીતા પ્રત્યેનો પ્રેમ અપાર હતો. સુવર્ણમૃગની વૃથા શોધ પછી રામ પંચવટી પાછા ફર્યા અને સીતાજીને ન જોયા ત્યારે તેમણે જે શોક કર્યો હતો એ આ વાતની પુરતી સાબિતી આપે છે. શ્રીરામને પોતાને સીતાની શુદ્ધતા વિશે લગારે શંકા ન હતી. રાવણના નાશ પછી અગ્નિપરીક્ષામાં સીતાનાં પરિશુદ્ધ ચારિત્ર્યની ખાતરી સૌને થઈ ગઈ હતી. આમ છતાં અયોધ્યાના શાસકપદે આવ્યા પછી શ્રીરામને બે પરસ્પર વિરોધી કર્તવ્યોમાંથી એકની પસંદગી કરવાની હતી. ધર્મપાલક રાજા તરીકે જગતનાં ધર્મના ધોરણોની પ્રતિષ્ઠા કરવાનું કર્તવ્ય તેમણે પસંદ કર્યું. પછી ભલે આ માટે એમની પોતાની પત્નીને અન્યાય થતો હોય !

(2) Shree Rama's love towards Sita was intense his disconsolate state when on his return to Panchavati after his futile chase of the golden deer he found the ashrama empty bears ample testimony to this shree Rama had no suspicion about her irreproachable purity. The fire ordial before there union, after Ravana's end, had proved her absolute fidelity. However, after assuming the rulership of Ayodhya Shree Rama had to choose between two conlicting duties. He choose his paramount obligation and duty as a righteous ruler pledged, to preserve dharma of the world, even though it may be a wrong to his wife. .

૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિશે સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો : ૧૪

4 Write an Eassay in Sanskrit on any **one** of the following : 14

(૧) આચાર: પરમો ધર્મ: ।

(૨) મૈત્રીમહિમા ।

(૩) કવિકુલગુરુકાલિદાસ: ।

(૪) આતંકવાદગ્રસ્તં વિશ્વમ્ ।

(૫) ભારતીયલોકતન્ત્રમ્ ।

५ नीयेनामांथी कोठपण बे श्लोको पर संस्कृतमां व्याप्या लपो : १४

5 Write commentary in Sanskrit on any two of the following verses : 14

- (१) कश्चित्कान्ता विरह गुरुणा स्वाधिकारात्प्रमत्तः
शापेनास्तंगमितमहिमा वर्षभोग्येण भर्तुः ।
यक्षश्चक्रे जनकतनयास्नानपुण्योदकेषु
स्निग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु ॥
- (२) संतप्तानां त्वमसि शरणं तत्पयोद प्रियायाः
संदेशं मे हर धनपतिक्रोधविश्लेषितस्य ।
गन्तव्या ते वसतिरलका नाम यक्षेश्वराणां
बाह्योद्यानस्थितहर शिरश्चन्द्रिका धौतहर्म्या ॥
- (३) त्वय्यायत्तं कृषिफलमिति भ्रूविलासानभिज्ञैः
प्रीतिस्निग्धैर्जनपदवधूलोचनैः पीयमानः ।
सद्यः सीरोत्कषणसुरभि क्षेत्रमारुह्य माल
किञ्चित्पश्चाद्ज लघुगतिर्भूय एवोत्तरेण ॥
- (४) तस्यास्तिक्तैर्वनगजमदैर्वासितं वान्तवृष्टि-
र्जम्बूकुञ्जप्रतिहतरयं तोयमादाय गच्छेः ।
अन्तःसारं धन तुलयितुं नानिलः शक्यति त्वां
रिक्तः सर्वो भवति हि लघुःपूर्णता गौरवाय ॥